SIMA Pracownia Usług Architektonicznych
mgr inż. arch. Małgorzata Dworska
ul. Grabiszyńska 152/3
53-437 Wrocław
tel. (0* 71) 361 73 51
tel. kom. 501 361 625

BADANIA STRATYGRAFICZNE
TOM 3K

OBIEKT: **ZABYTKOWY CMENTARZ PRZY KOŚCIELE POKOJU P.W. ŚWIĘTEJ TRÓJCY**

ADRES: : 58-100 **ŚWIDNICA, Plac POKOJU 6**
działka nr 20,21,22,23,26,51, obręb 0004, ŚRÓDMIEŚCIE (AM-7)

TEMAT: **REWALORYZACJA ZABYTKOWEGO CMENTARZA**
BADANIA STRATYGRAFICZNE KAPLIC

INWESTOR: **PARAFIA EWANGELICKO – AUGSBURSKA w ŚWIDNICY**
58-100 **ŚWIDNICA, Plac POKOJU 6**

AUTORKA OPRACOWANIA:

mgr inż. arch. Małgorzata Dworska upr. SOZ-Wr/WKZ/U-071/667/99

Wrocław, listopad 2007 r.

MAŁGORZATA DWORSKA
mgr inż. architekt
upr proj. nr 467/89/UW
upr konserwat SOZ Wr/WKZ/U-071/667/99
Wrocław ul. Grabiszyńska 152/3

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

A. Strona tytułowa *1*
B. Spis zawartości teczki *2*
C. Opis *3*

I. Dane ogólne----------3

II. Podstawa opracowania:----------3

III. Przedmiot, cel i zakres opracowania: ----------3

IV. Opis ogólny obiektów----------4

V. Stan zachowania: ---------- 4

VI. Badanie tynków – rodzaj, kolor---------- 6

VII. Wnioski---------- 9

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

OPIS DO BADAŃ STRATYGRAFICZNYCH KAPLIC GROBOWYCH NA ZABYTKOWYM CMENTARZU PRZY KOŚCIELE POKOJU W ŚWIDNICY

I. Dane ogólne

1. Obiekt: Cmentarz zabytkowy przy Kościele Pokoju p.w. Świętej Trójcy Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
2. Adres: 58-100 Świdnica, Plac Pokoju 6
3. Temat: **Stratygrafia tynków kaplic grobowych**
4. Inwestor: Parafia Ewangelicko – Augsburska w Świdnicy
   58-100 Świdnica, Plac Pokoju 6
5. Branża: architektura
6. Wykonawca dokumentacji: SIMA Pracownia Usług Architektonicznych
   arch. Małgorzata Dworska
   ul. Grabiszyńska 152/3, 53-437 Wrocław
7. Autorka opracowania: mgr inż. arch. Małgorzata Dworska

II. Podstawa opracowania:

1. Zlecenie Inwestora w wyniku przyjęcia oferty złożonej przez SIMA Pracownię Usług Architektonicznych arch. Małgorzata Dworska
2. Dokumentacja inwentaryzacyjna i projektowa z lat 1977 oraz 1980, 1980 wykonana przez P.P PKZ o/ Wrocław
3. Wizja lokalna dokonana przez autorkę opracowania
4. Zdjęcia fotograficzne wykonane przez autora opracowania

III. Przedmiot, cel i zakres opracowania:

Przedmiotem niniejszego opracowania jest przedstawienie wyników badań stratygraficznych przeprowadzonych dla Kaplic grobowych nr I, II, III i IV, znajdujących się na terenie zabytkowego, ewangelickiego cmentarza, zlokalizowanego na terenie wokół Kościoła Pokoju w Świdnicy.

Cel – opracowanie, pozwalającej na wykonanie remontu wraz z kolorystyką kaplic.

Zakres opracowania obejmuje opis analizy stanu zachowania tynków oraz wyniki próby określenia kolorystyki.

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

IV. Opis ogólny obiektów

Kaplica I - usytuowana jest w zachodniej części cmentarza w sektorze „A'.
Swoją północną ścianą przylega do Kaplicy II.
Kaplica II - usytuowana jest w zachodniej części cmentarza, w sektorze „A".
Swoją południową ścianą przylega do Kaplicy I.
Kaplica III - usytuowana jest również w zachodniej części cmentarza, w sektorze „A", w linii zachodniego muru wewnętrznego.

Kaplice te są obiektami murowanymi, jednoprzestrzennymi. Posiadają podziemne krypty grobowe (krypta w Kaplicy nr I jest obecnie niedostępna).
Dachy o konstrukcji drewnianej, pokrytej obecnie papą na deskowaniu.
Kaplice pochodzą z XIX wieku.

Kaplica IV usytuowana jest w północnej części cmentarza w sektorze C, w bliskim sąsiedztwie bramy pożarowej i przylega do zewnętrznego muru północnego.
Jest to grobowiec Primariusa, zmarłego w 1795 roku. Z tego okresu pochodzi kaplica.

Opis poszczególnych kaplic, ich forma, wystrój oraz określenie stanu technicznego zawierają opracowania inwentaryzacyjne – tom 1,2,3 i 4 opracowania oraz „Programy prac konserwatorskich" – tom 1/K i 2/K.
Ich stan techniczny jest ogólnie średni – wymagają one wykonania kompleksowego remontu

V. Stan zachowania:

Stan zachowania poszczególnych elementów Kaplic jest mocno zróżnicowany – zależnie od materiału, z jakiego został wykonany. Jest to związane z właściwościami, stopnia narażenia na działanie szkodliwych czynników.
Elementy wykonane z kamienia oraz klinkieru zachowały się, ale w różnym stanie technicznym. Opis szczegółowy tych elementów zawiera „Program prac konserwatorskich" – tom 1K.
Tynki zewnętrzne oraz wewnętrzne kaplic są w stanie technicznym złym. W miejscach, gdzie się zachowały, występują ubytki w wierzchniej warstwie oraz

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

głębsze. Wszystkie są zawilgocone, odspojone od podłoża, ze śladami zacieków, pęcherzy. Na dużych płaszczyznach ścian, wewnątrz i z zewnątrz, brak wypraw, widoczna cegła.

Kaplica nr I

Murowana, tynkowana, z elementami wystroju wykonanymi w tynku. We wnętrzu marmurowy pomnik nagrobny.

Tynki zewnętrzne oraz wewnętrzne w bardzo złym stanie technicznym, kwalifikującym je do pełnej wymiany - spęcherzone, złuszczające się, zawilgocone.

Tynki na zewnątrz w podobnym stanie – osypujące się, z zaciekami po opadach atmosferycznych.

Kaplica I – elewacja frontowa

Kaplica I – pomnik grobowy we wnętrzu

Kaplica nr II

Zbudowana najprawdopodobniej w 1 poł. XIX w. Murowana, tynkowana, z wystrojem kształtowanym w zaprawie. Tynki zewnętrzne oraz wewnętrzne kruszące się, spęcherzone, pokryte ciemnymi zaciekami. Stan techniczny wypraw kwalifikuje je do pełnej wymiany.

Kaplica II- elewacja frontowa

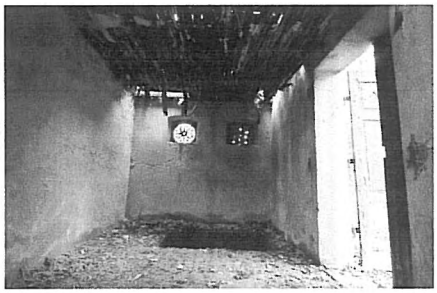

Kaplica II – widok wnętrza

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

Kaplica nr III

Murowana, licowana od zewnątrz klinkierem. Wnętrze tynkowane, detal sztukatorski gipsowy. Naprzeciw wejścia pomnik nagrobny z detalem sztukatorskim, wykonanym w zaprawie. Tynki w stanie bardzo złym, zachowane szczątkowo tylko na fragmentach, głównie w części cokołowej.

Kaplica III – elewacja frontowa

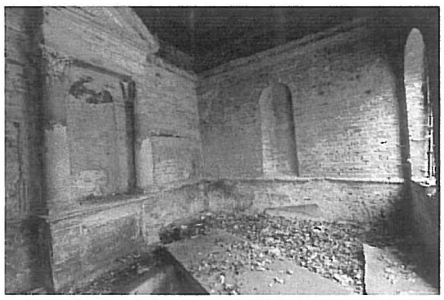

Kaplica III – widok wnętrza

Kaplica nr IV

Pomnik nagrobny w formie monopterosu. W części frontowej – wykonany z piaskowca, w tylnej (nisza) tynkowany. Stan tynku zły – spęcherzony, osypujący się.

Kaplica IV - widok ogólny

Kaplica IV – widok wazy dekoracyjnej

VI. Badanie tynków – rodzaj, kolor

Kaplica nr I

Tynk zewnętrzny – współczesny, wapienno-cementowym wykonany w latach 70 -, 80-tych XXw. Brak śladów malowania na powierzchni boniowanych ścian. Kolor tynku jednolity, naturalny wyprawy. Widoczne przebarwienia są skutkiem zacieków, zabrudzeń, a nie wymalowań.

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

Tynki wewnętrzny – piaskowo – wapienny, warstwa podkładowa gruboziarnista. Wykwity solne, złuszczenia, pęcherze, zabrudzenia nie pozwalają jednoznacznie określić ewentualnego wymalowania wnętrza. Miejscami widoczne uzupełnienia z zaprawy wapienno-cementowej. W trakcie próby przebadania, zaprawa się rozsypuje. Przeprowadzone oględziny wskazują na tynki prawie współczesne, nie pochodzące z okresu powstania Kaplicy, nie malowane, w naturalnym kolorze zaprawy.

Kaplica I – fragment elewacji - stan i barwa tyku

Kaplica I – widoczny stan i kolor tynku wewnętrznego

Kaplica nr II

Tynk zewnętrzny – współczesny, wapienno-cementowym wykonany w latach 70 -, 80-tych XXw. Brak śladów malowania na powierzchni ścian. Kolor tynku jednolity, naturalny wyprawy. Widoczne przebarwienia są skutkiem zacieków mn. kruszącej się cegły, zabrudzeń, a nie malowania elewacji.

Tynki wewnętrzny – cementowo – wapienny. Wykwity solne, złuszczenia, pęcherze, zabrudzenia nie pozwalają jednoznacznie określić ewentualnego wymalowania wnętrza. Miejscami widoczne uzupełnienia, przecierki. Przeprowadzone badania wskazują na tynki współczesne, nie pochodzące z okresu powstania Kaplicy, nie malowane, w naturalnym kolorze zaprawy.

Kaplica II – narożnik szczytu elewacji frontowej – zły stan tynku

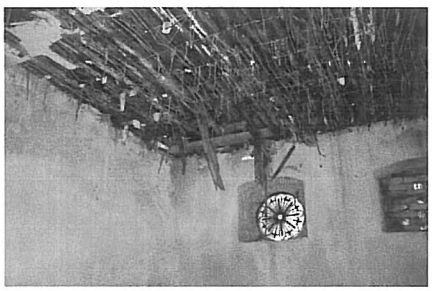

Kaplica II – fragment ściany – narożnik wnętrza kaplicy

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

Kaplica nr III

Tynki wewnętrzny – piaskowo–wapienny. Resztki zachowanych tynków pozwalają określić kolor wymalowania wnętrza. Wykwity solne, złuszczenia, pęcherze, zabrudzenia utrudniają jednoznaczne określenie odcieni barw i rodzaju farb. Ślady polichromii zachowały się na pomniku nagrobnym – „Program prac konserwatorskich". Kolumny pomnika – w kolorze starego złota, elementy sztukatorskie w kolorze zbliżonym jak kolumny, lecz z połyskiem. Wnętrze malowane było trudnym do określenia rodzajem farb. Były to prawdopodobnie farby wapienne z dodatkiem pokostu lnianego. Miejscami, nawierzchniowo – tympanon, profilowane belkowanie gzymsu - farby współczesne, emulsja? lub emulsja zmieszana z farbą wapienną, kredową. Jako pierwsze warstwy na wyprawie można określić trzy kolory. Część cokołowa, profilowana rama lustra w części cokołowej pomnika oraz wnętrza wnęk ściennych nad cokołem – popiel, w odcieniu zabarwiania zaprawy sadzą. Profilowane ramy luster nad cokołem, profil wieńczący cokół, tło pomnika oraz tympanon i gzyms obiegający górę pomieszczenia – warstwa pierwotna w kolorze prawie bieli, przełamanej jasnym ugrem. Tło ścian, wypełnienie luster nad cokołem (zachowane bardzo nikłe w tym miejscu ślady tynku) – malowanie w odcieniu ugrowym.

Kaplica III – cokół wnętrza kaplicy

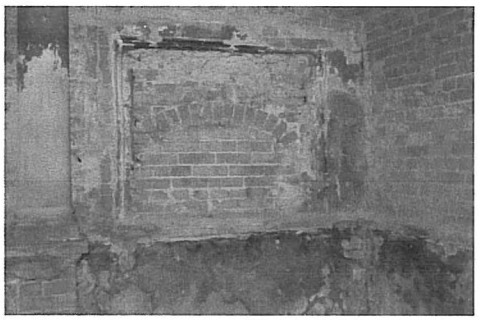

Kaplica III – lustro nad cokołem

Kaplica III – gzyms profilowany

Kaplica III – tympanon pomnika

NINIEJSZE OPRACOWANIE JEST CHRONIONE USTAWĄ o PRAWIE AUTORSKIM i PRAWACH POKREWNYCH;
JEGO KOPIOWANIE, POWIELANIE lub PUBLIKOWANIE e CZĘŚCI lub w CAŁOŚCI BEZ ZGODY AUTORÓW JEST ZABRONIONE®
(Dz. U. Nr 24, poz. 83, art. 1, punkt 2, z dnia 23.02.1994 r.)

Kaplica nr IV

Tynk zewnętrzny – miejscami wapienno-piaskowy, miejscami cementowo-wapienny – współczesne przecierki. Całość wypraw w bardzo złym stanie technicznym. Tynki w naturalnym kolorze zaprawy, zbliżonym do koloru piaskowca.

Kaplica IV – fragment „wnętrza"

Kaplica IV – tynki od strony zewnętrznej

VII. Wnioski

Tynki we wszystkich obiektach charakteryzują się stosunkowo małą różnorodnością materiałową oraz stanem technicznym. Wszystkie kwalifikują się do pełnej wymiany. W trakcie prac remontowych powinno się zachować jednorodność kolorystyczną kaplic I, II i IV, różnicując ewentualnie (kaplica I i II) odcień ścian wnętrza od koloru elewacji. We wnętrzu kaplicy III można, na podstawie zachowanych resztek tynku, odtworzyć pierwotną kolorystykę.

Wrocław, listopad 2007 r.

Opracowała:

MAŁGORZATA DWORSKA
mgr inż. architekt
upr. proj. nr 457/89/UW
upr. konserwat. SOZ WrMKZ/U-07/66/WS
Wrocław ul. Grabiszyńska 132

WOJEWÓDZKI ODDZIAŁ
SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW
we Wrocławiu
50-156 Wrocław, ul. Bernardyńska 5
tel. 343-65-01, 44-38-92, fax 441449

Wrocław, 22 marzec 1999 r.

SOZ-Wr/WKZ/U-071/667/99

ZAŚWIADCZENIE nr 9/99

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 kpa §§ 17 i 20 Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz. U. Nr 16, poz. 55) stwierdzam, że:

Pani: *Małgorzata Elżbieta Dworska*

tytuł naukowy (zawodowy): *magister inżynier architekt*

urodzona: *10 kwietnia 1950 r. we Wrocławiu*

zamieszkała: *ul. Grabiszyńska 152/3*

53 - 437 Wrocław

posiada kwalifikacje w zakresie: *wykonywania prac projektowych w specjalności architektonicznej przy zabytkach nieruchomych*

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego wyżej rozporządzenia.

Kopię zaświadczenia składa się do akt znajdujących się przy rejestrze wydanych zaświadczeń o kwalifikacjach.

Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteresowanego.

Otrzymuje:
Małgorzata Dworska
ul. Grabiszyńska 152/3
53 - 437 Wrocław

p.o. Wojewódzki Konserwator Zabytków
we Wrocławiu
mgr Marta Frankowska

Opłatę skarbową w wysokości 3 zł
skasowano na wniosku.

ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM
5.11. 2007.

JO/AS